

Комуникация на информацията относно опасни вещества

Представено на Датските органи за работна среда, Дания

Въведение

Агенцията издава за Европейската седмица за безопасност и здраве при работа 2003 г. поредица от листови Факти фокусиращи в информацията относно професионалното здраве и безопасност при работа с опасни вещества. Ефективното комуникиране на тема рисковете за здравето на работещите и тяхното управление на работното място е общо предизвикателство за работодателите, работещите и техните представители. Настоящият лист Факти въвежда ключови точки в обсъждане на темата успешна комуникация.

Законодателство

Директивите на Европейския Съюз за класифициране и етикетирание (*) определят рамката от задълженията на производителите на химически вещества. Те определят важната информация(†), която трябва да се даде по стандартизиран начин в етикетите за безопасност, символите за обозначаване на риска и Информационните листови за безопасност, които трябва да се представят на потребителите.

Директивата свързана с химичните агенти (‡) определя допълнителната информация необходима за оценката на риска, която работодателите трябва да получат от доставчика или от други лесно достъпни източници. Работодателите трябва да подписурят информирането и обучението на работещите и/или на техните представители по отношение на:

- рисковите свойства на химичните агенти , с които се работи;
- степента, вида и продължителността на експозиция на риск и условията на работа включваща такива агенти;
- определяне на предпазни мерки за защита на работниците и служителите на работното място;
- резултатът от процедури, които са взети или трябва да се вземат при управление на риска;
- съответни пределно допустими стойности на експозиция в работната среда или биологични гранични стойности;

- и където е възможно да се направят заключения от всякакви проведени наблюдения върху човешкото здраве, както и от предприетите оценки на експозицията.

В допълнение работодателят трябва да информира работещите за всякакви промени в условията на работа.

За работещи, които има вероятност да бъдат експонирани под въздействието на карциогенни и мутагенни(§) или подобни биологични агенти(¶), работодателите трябва да запазват протоколи-досиета с информация за експозицията. На работещите трябва да бъде предоставен достъп до личните им данни в тези досиета. Тези разпоредби трябва да бъдат внесени в националното законодателство. Държавите-членки могат да включат допълнителни или по-строги изисквания за защита на работещите, например като ограничаване на някои работни процеси, съгласно минималните изисквания посочени в съответните директиви.

Бъдещата система на Европейския съюз за регистрация, оценка и разрешаване на химикали (REACH) има за цел да увеличи възможността за предоставяне на информация относно свойствата на химикалите, влиянието им върху природната среда и човешкото здраве, очакваните мерки за употреба и редуциране на риска.

Затова се препоръчва да бъдат внесени уточнения в националните законодателства, които да се прилагат по отношение на ограничението на употребата и заместването на опасните вещества на работното място.

Етикетирание на химикалите

Ако химическо вещество или продукт са класифицирани като рискови, производителят или вносителят трябва да етикетират опаковката с информация за опасността на веществото, съдържаща най-малко:

- името и търговската марка на веществото или продукта и името и адреса на лицето, отговорно за пускането му на пазара;
- името(имената) на опасното съдържание водещо до класифициране към опасни вещества;
- регистрационните номера на Европейския съюз за вещества, например номер от Европейския инвентаризационен списък на съществуващите търговски химични вещества (Eines) (†) или от Европейския списък на нотифицираните нови вещества (Elincs) (‡);
- стандартните индикации за опасност, рисковите символи (§), индикирането на риска (R-фрази (§)) и фрази за безопасност (S-фрази (¶)). За препарати, съдържащи няколко опасни вещества се изисква поставянето на съответните няколко символа и рискови фрази.

Рисковите символи, рисковите (R) фрази и фразите за безопасност (S) са индикации за опасността на веществото и мерките за безопасност отнасящи се до тези вещества. Двете R и S фрази са застъпени в Директивите на Европейската общност (¶).

Те се употребяват при етикетирането на опаковката и в Информационни листови за безопасност за да предупреждават и посочват начина на употребата на опасните стоки и препарати. Рисковите фрази са стандартизирано представяне на потенциалните вреди от продуктите за здравето и безопасност при нормална работа и употреба, например R21 "Вредно при допир до кожата". Фразите за безопасност и съчетанието им представят превантивните мерки, които трябва да се вземат като S15 "Далеч от топлина".

За употреба на работното място подробна и стандартизирана информация трябва да бъде посочена в Информационните листови за безопасност относно последиците за здравето, съдържанието на продукта, подходящите защитни мерки и лични предпазни средства.

(*) Например Директива на Съвета 67/548/ЕЕС от 27 юни 1967 г. и допълнителни изменения представящи изискванията за изпитване, класифициране, опаковане и етикетирание на опасни вещества, Директива 1999/45/ЕЕС отнасяща се до класифициране, опаковане и етикетирание на опасни вещества.

(†) Директива на Комисията 91/155/ЕЕС от 5 март 1991г. и допълненията ѝ, които определят и предвиждат подробно класифициране на системата за специална информация относно опасните препарати (Информационни листови за безопасност).

(‡) Директива на Съвета 98/24/ЕЕС от 7 април 1998 г. за защита на здравето и безопасността на работниците от рискове свързани с химични вещества по време на работа.

(§) Директива на Съвета 90/394/ЕЕС от 28 юни 1998 г. за защита на работниците от рискове свързани с експозиция при работа на карциногенни вещества и нейните изменения.

(¶) Директива 2000/54/ЕЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно защитата на работниците от рискове свързани с експозиция на биологични вещества.

(*) Европейски инвентаризационен списък на съществуващите търговски химически вещества (Eines), списък, в които са включени 100 195 вещества, виж Интернет адрес <http://ecb.jrc.it/new-chemicals/>

(†) Европейски списък на нотифицираните нови вещества (Elincs), виж Интернет адрес: <http://ecb.jrc.it/new-chemicals/>

(‡) <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/icsc/dtasht/symbols/index.htm>

(§) <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/icsc/dtasht/riskphrs/index.htm>

(¶) <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/icsc/dtasht/sftyphrs/index.htm>

(*) Директива на Комисията 2001/59/ЕЕС от 6 Август 2001г. приспособена към техническия прогрес за 28 път, Директива на Съвета 67/548/ЕЕС.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sqa_doc?smartapi:celexapi:prod:CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=32001L0059&model=guichett

Информационни листове за безопасност (ИЛБ)

Производителите и снабдителите са задължени да предоставят на професионалните потребители информационни листове за безопасност⁽¹³⁾, които предоставят информация за свойствата на веществата, опасността за здравето на човека и околната среда, опасности вследствие на физико-химични свойства, съхранение, транспорт и разположение, инструкции за превенция на работещите, за противопожарна охрана, мерки, които трябва да се вземат при следващи случайни пускания и оказване на първа помощ при необходимост. Главната цел на Информационните листове за безопасност е да дадат възможност на работодателите да определят дали опасни химикали са в наличност на работното място, и да преценят дали съществува риск за здравето и безопасността на работещите и/или за околната среда произтичащ от употребата им. Работещите или представителите им трябва да имат достъп до Информационните листове за безопасност.

Информацията съдържаща се в Информационните листове за безопасност може да бъде изходна точка в идентифициране на опасностите, на които работещите са изложени и задължителните контролни мерки, които трябва да се вземат. Въпреки това не всички потенциални условия на ползване могат да бъдат предвидени от производителя. По тази причина предпазните мерки препоръчани в Информационните листове за безопасност трябва да бъдат пригодени към условията на конкретните работни места.

Други източници на информация

За някои продукти, като фармацевтични (например цитостатични лекарства) или козметични средства (например фризьорски продукти), Информационни листове за безопасност не трябва да бъдат предоставени от доставчика.

Дори ИЛБ да са на разположение, в някои случаи може да е необходима по-подробна информация. За да може да се събере необходимата информация за определяне на рисковете и да се предприемат превантивни мерки, се налага:

- да се използват други източници (техническа документация, инструкции за употреба, технически и научни справочници и списания);
- запитване към производителите и доставчиците;
- консултация със службите за превантивни мерки;
- да се потърси съвет от професионални организации (търговски асоциации, търговски палати, профсъюзи, социално осигуряване и др.);
- да се влезе във връзка с властите.

Биологичните вещества са класифицирани съобразно степента на риск за здравето. Препоръчва се да направите справка в националното законодателство относно работата с биологични агенти на работното място, откъдето могат да се получат таблици с класифициране на опасни биологични агенти (микроорганизми и паразити), в които са включени степента на риск, основа за оценка на риска и превантивните мерки, които трябва да се вземат при употреба на тези вещества.

Примери за полезни информационни системи

Интернет страницата "COSHH essentials/съществени елементи"⁽¹⁴⁾ предложена от Изпълнителната администрация за здраве и безопасност на Великобритания е съставена и ориентирана към осигуряване на елементарно ръководство на принцип "стъпка-по-стъпка", предназначено предимно за малки фирми, използвано при оценката и контрола на опасните вещества, употребявани на работното място.

Базата-данни за вещества - Gestis⁽¹⁴⁾ на Немската институция за въведената със закон застраховка за злополука и превенция, предоставя информация за около 7000 вещества. Системата е свързана с база-данни на експозицията под влияние на опасни вещества (DOK-MEGA)⁽¹⁵⁾ и с базите-данни с Информационните листове за безопасност. (ISI)⁽¹⁶⁾, която осигурява връзка с над 410 000 информационни листове на 200 производителя. Нещо повече тя е допълнена с база-данни включващи характеристики за запалване и изгаряне (Gestis-Dust-Ex)⁽¹⁷⁾ за над 4000 примери за прах, обхващащи повечето сектори на промишлеността.

Международните карти за химична безопасност (ICSCs)⁽¹⁸⁾ са развити от трите работещи съвместно международни организации - Програмата на Обединените Нации за околната среда (UNEP), Международната организация на труда (ILO) и Международна здравна организация (WHO) при сътрудничество с Комисията на Европейските общности, предлагат информация за над 1 200 вещества. Международната карта за химична безопасност (ICSCs)⁽¹⁸⁾ обобщава най-важната информация за здраве и безопасност при употреба на химикалите на ниво "работници" от работещите и работодателите. Картите могат да се предоставят и на други езици.

Допълнителна информация

Повече примери за успешната комуникация на информация и други листове Факти от тази поредица за опасни вещества също може да се получат на Интернет адрес: <http://osha.eu.int/ew2003/>. Информацията в този източник непрекъснато се осъвременява и развива.

Международната организация на труда (ILO) е съставила Модул - инструкции за Комитетите по условия на труд, в който се посочва как да се предава информацията касаеща здравето и безопасността на работното място, издание включващо химическите рискове на работното място между работещите и работодателите. Този модул може да се получи безплатно на Интернет адрес:

<http://www.itcilo.it/english/actrav/telearn/osh/com/comain.htm>

Информационен контролен лист за работещите

Знаете ли

- ✓ за резултатите от направената от Вашия работодател оценка на риска?
- ✓ на какви опасности сте експонирани?
- ✓ как трябва да действате?
- ✓ какво трябва да направите за да предпазите себе си и останалите (т.е. как трябва да се контролират рисковете)?
- ✓ как да проверите и действате веднага след като нещо не е наред и към кого да се обърнете за проблемите?
- ✓ за резултатите от проверките на експозицията на опасни вещества или за тези на Здравния контролен орган?
- ✓ какви превантивни мерки трябва да се взимат в случай на ремонтни работи?
- ✓ за първа помощ и спешни процедури?

Контролен лист за добра комуникация между работодател и работещи

- ✓ Има ли списък на опасните вещества използвани или произвеждани на всяко работно място?
- ✓ Има ли лесно достъпен Информационен лист за безопасност за всяко класифицирано опасно химическо вещество, с което се работи?
- ✓ Обяснена ли е информацията от Информационния лист за безопасност в инструкциите на работното място, в която се дава практическа информация как да се работи с опасно вещество в ежедневната практика?
- ✓ Дали всеки контейнер за опасни вещества (напр. цистерни, бутилки, резервоари) е етикетирани с идентичността на продукта и подходящото предупреждение за опасността, отбелязани ли са двата вида опасност - физична опасност (напр. риск от експлозия) и здравен риск?
- ✓ Направени ли са оценка на риска и съответните изводи?
- ✓ Запитват ли се работещите редовно за потенциални проблеми на здравето и безопасността им?
- ✓ Осигурява ли се на работещите цялата необходима информация, инструкция и обучение за опасните вещества, с които се работи на работното място, включително и предпазните мерки, които те трябва да вземат за да защитят себе си и други служители?

Знаят ли работодателите:

- ✓ Как да употребяват максимално точно и правилно всички предвидени контролни мерки?
- ✓ Към кого да се обърнат при проблеми и недостатъци на някои контролни мерки?
- ✓ Какво трябва да направят в случай на злополука, произшествие или непредвиден допир с опасни субстанции?

Европейска агенция за безопасност и здраве при работа
European Agency for Safety and Health at Work
Gran Via, 33, E-48009 Bilbao, Spain
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

© Европейска Агенция за Безопасност и Здраве при Работа.
Допуска се възпроизвеждане само ако източника е посочен. Отпечатано в България, 2003

⁽¹³⁾ <http://europa.eu.int/comm/enterprise/chemicals/sds/sdsdir.htm>

⁽¹⁴⁾ www.coshh-essentials.org.uk

⁽¹⁵⁾ <http://www.hvbg.de/bia/gestis-database>

⁽¹⁶⁾ <http://www.hvbg.de/d/bia/fac/mega/mega.htm>

⁽¹⁷⁾ <http://www.hvbg.de/d/bia/fac/isi/isi.htm>

⁽¹⁸⁾ <http://www.hvbg.de/d/bia/fac/exp/lexpl.htm>

⁽¹⁹⁾ <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/icsc/>